

Аудит відповідності на тему «Забезпечення можливості українським дітям в європейських країнах здобувати українську шкільну освіту»

(рішення Рахункової палати від 24 червня 2025 року № 16-1)

ОБ'ЄКТИ КОНТРОЛЮ:

- Міністерство освіти і науки України

ПЕРІОД АУДИТУ:

03.01.2022–31.05.2025

ВИСНОВКИ

Міністерство освіти і науки України (далі — МОН, Міністерство) загалом дотримало керівні вимоги, які регулюють забезпечення можливості українським дітям в європейських країнах здобувати українську шкільну освіту та права на освіту цих дітей у школах європейських країн. З січня 2022 по квітень 2025 року МОН вживало заходів для підтримки здобуття загальної середньої освіти в умовах воєнного стану та забезпечило можливість дистанційно (за різними формами навчання) здобувати українську шкільну освіту для понад 500 тис. учнів, які тимчасово перебували за кордоном.

МОН започаткувало оперативний облік українських учнів, які тимчасово перебувають за кордоном. Водночас програмно-апаратний комплекс «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» (далі — АІКОМ) потребує модернізації: версія, що використовується, не дає змоги обліковувати зовнішньо переміщених учнів і містить дані лише про дітей, охоплених українською системою освіти. Облік дітей, не охоплених навчанням, фактично не здійснюється.

Внаслідок нерозроблення механізму обліку дітей, які тимчасово перебувають за кордоном, на сьогодні не сформована актуальна база даних здобувачів освіти за кордоном.

Нездійснення обліку закладів освіти за кордоном, в яких навчання проводиться українською мовою або вивчається українська мова, призводить до неволодіння точною інформацією про кількість учнів, охоплених таким навчанням.

Впроваджене МОН у 2023 році навчання за українознавчим компонентом українських дітей, які вже навчаються в школах країн перебування, не узгоджується з державними стандартами повної загальної середньої освіти, а регуляторні обмеження, які почнуть діяти з початку 2025/2026 н. р., створюють ризики обмеження можливості шкільного навчання за дистанційною формою для українських дітей, які перебувають за кордоном.

Міжнародне співробітництво МОН загалом спрямоване на підтримку освітніх потреб українських учнів за кордоном: Міністерство провело низку зустрічей з урядами європейських країн та неурядовими організаціями, підписало відповідні угоди про співпрацю та меморандуми, однак не укладено міжнародних угод, предметом яких є забезпечення права українських дітей на шкільну освіту в країнах Європи. Нездійснення Міністерством в 2024–2025 роках моніторингу міжнародної взаємодії призвело до неволодіння інформацією про стан реалізації досягнутих домовленостей.

Міністерство сприяло зростанню функціональної та інституційної спроможностей Державного ліцею «Міжнародна українська школа» (далі — МУШ), водночас внаслідок невпровадження дистанційного навчання, недостатності площ приміщення МУШ, а також затримки у затвердженні ключових стратегічних документів, зокрема нової Стратегії розвитку Державного ліцею «Міжнародна українська школа» на 2023–2028 роки, затвердженої наказом Державного ліцею «Міжнародна українська школа» від 23.12.2022 № 50, діяльність та розвиток МУШ мали певну обмеженість.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- **Кабінетові Міністрів України** доручити МОН спільно з Міністерством національної єдності України розробити та подати Уряду пропозиції щодо запровадження міжвідомчого механізму збору та обміну інформацією про українських дітей шкільного віку, які тимчасово перебувають за кордоном у зв'язку з воєнним станом в Україні.
- **Міністерству освіти і науки України:**
 - запровадити в програмно-апаратному комплексі «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» облік українських учнів, які тимчасово перебувають за кордоном, у тому числі не охоплених навчанням, з можливістю збереження історичних даних;
 - запровадити облік суб'єктів освітньої діяльності за кордоном, в яких навчання проводиться українською мовою або вивчається українська мова;
 - узгодити з державними стандартами освіти на строк особливого періоду Типову освітню програму для навчання дітей, які виїхали з України внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації і здобувають освіту одночасно в закладах освіти країни перебування та України у частині обсягів навчального навантаження;
 - забезпечити можливість українським дітям, які перебувають за кордоном і не навчаються в школах країн перебування, продовжити отримання української шкільної освіти за дистанційною формою;
 - спільно з МУШ обґрунтувати подальший розвиток закладу та визначити стратегічні цілі і заходи для їх досягнення;
 - розглянути доцільність впровадження в МУШ дистанційного навчання та вжити заходів щодо забезпечення закладу в установленому порядку приміщенням.

РЕАГУВАННЯ

- ✓ З метою надання українським дітям, які перебувають за кордоном і не навчаються у школах країн перебування, можливості продовжити здобуття української загальної середньої освіти за дистанційною формою, МОН наказом від 18.07.2025 № 1020 скасувало наказ МОН від 07.08.2024 № 1112 «Про затвердження Порядку та умов здобуття загальної середньої освіти в комунальних закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні».
- ✓ Для забезпечення обліку суб'єктів освітньої діяльності, розміщених за кордоном, у яких навчання здійснюється українською мовою або вивчається українська мова:
 - ✓ наказом МОН від 29.07.2025 № 1071 внесено зміни до Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом МОН від 16.04.2018 № 367;
 - ✓ наказом МОН від 08.09.2025 № 1221 затверджено Положення про Комісію з питань ведення обліку суб'єктів освітньої діяльності, розміщених за кордоном, що забезпечують здобуття неформальної освіти.